

nové bratrské listy

2004/V

Toto praví Hospodin:

**„Dodržujte právo, jednejte spravedlivě,
protože má spása se už přiblížila, už se
zjevuje má spravedlnost.“**

z obsahu:

Pravda, která vysvobozuje

Církev jako nevěsta

Zdravá církev káže evangelium

S odvahou do budoucnosti (5)

Barmen po 70 letech

Zprávy z UF

Kultura

Příloha - Idea fidei fratrum (5)

obsah

biblická úvaha

Pravda, která vysvobozuje (*J. Halama Jr.*)

církev v obrazech

(5) Církev jako nevěsta (*O. Halama*)

zdravá víra ve zdravé církvi

(5) Zdravá církev káže evangelium

(*Zd. Vojtíšek*)

církev a já

Má cesta do Jednoty bratrské

(*M. Matouš*)

dějiny

Husův odkaz (*M. Opočenský*)

Barmen po 70 letech

unitas fratrum

S odvahou do budoucnosti (5)

(*D. Crews, R. Starbuck, př. M. Ulrichová*)

Škola a sbor v Binnakandi (*M. Ulrichová*)

Otevření nové misijní školy v Khalatse

naš seniorát

Železný Brod (*J. Polma*)

Seniorátní den (*J. Polma*)

Potštejn (*J. Polma*)

Školení účetních (*J. Polma*)

Sestra L. Plecháčová-Mucalíková

(*J. Polma*)

Cottbus 2004 (*L. Lebořcová*)

kultura

Jak jsem šel do kina (*R. Hedviček*)

ráj srdce (*připravil M. Matouš*)

příloha Idea fidei fratrum (5)

Nové Bratrské Listy
6. ročník (2004)

Tento církevní časopis pro své členy a přátele vydává OCHRANOVSKÝ SBOR při ČCE v Praze.

Adresa: Hálkova 5, 120 00 Praha 2,

tel: 224 941 870

e-mail: uf.praga@netforce.cz

Registrováno pod zn. MK ČR E 12555

editorial

S velikou pozorností jsme sledovali složitě dění, které provází ustavení Evropské komise. Hlasování o ní je odloženo a osobnost, o kterou se vedly největší spory, totiž Rocco Buttiglione, sám odstoupil... Takže se dá očekávat, že její předseda José Barroso bude nakonec úspěšný. On patrně ano, ale zatím to Evropská unie prohrává na celé čáře.

Původně navržený komisař pro spravedlnost, mír a bezpečnost R. Buttiglione totiž ve svém představení popudil především socialistické europoslance. V našich médiích to bývá kvalifikováno tak, že se staly nepřijatelné především jeho znevažující výroky o homosexuálech a úloze žen. To jsou jistě témata citlivá. Bude však dobře odcitovat, co o homosexuálech věřící katolík R. Buttiglione ve skutečnosti řekl: "Mohu si myslet, že homosexualita je hřích, a to nemá vliv na politiku, pokud neřeknu, že homosexualita je zločin".

Nicméně se zdá, že samotné křesťanské přesvědčení se stává zločinem, protože právě kvůli němu se dostal do nemilosti a nakonec, ve snaze nebránit vzniku nové Evropské komise, odstoupil. Ustavující a schvalující mašinérie teď pojedou trochu hladčeji, ale značně se zadřelo naše očekávání, že Evropská unie bude místem svobody, demokracie a rovných práv. Jiné menšiny si jsou v této orwellovské unii zkrátka rovnější než menšina křesťanská.

Přesto i z těchto okolností je třeba vytěžit něco podstatného - totiž výzvu, abychom zvažovali, co je pro nás důležité, na čem chceme a máme jako křesťané stát, i když to bude nepopulární, i když si tím omezíme leckteré životní šance.

S přáním pokojných dní

Bobumil Kejř

Pravda, která vysvobozuje

Ježíš řekl Židům, kteří mu uvěřili: Zůstanete-li v mém slovu, jste opravdu mými učedníky. Poznáte pravdu a pravda vás učiní svobodnými. Jan 8,31-32

Jméno Jana Husa, jehož dnes vzpomínáme, je v dějinách křesťanství spojeno především se zápasem o pravdu - nejen u nás, ale po celém křesťanském světě. Co však je pravda - ptal se Ježíše Pilát, když mu Ježíš řekl, že přišel svědčit o pravdě. Co je pravda - ptá se dnešní člověk, znechucený stoletím velkých ideologických lží, v situaci, kdy sice padly, ale nechaly za sebou obecnou nejistotu: existuje pravda? Jedna, velká, obecná, pro všechny platná pravda, nebo jenom různé pravdy, které si různí lidé vytvářejí a nabízejí je jako své řešení, jako možnost, o které chtějí přesvědčit ostatní?

Evangelium je svědectvím o pravdě poznávané jako jedna, obecná, pro všechny platná a proto vysvobozující. To je svědectví osmé kapitoly evangelia podle Jana. Ježíš mluví s těmi, kdo mu věří, o vysvobozující moci pravdy. Pravda jako protiklad lži, ve smyslu upřímnosti, pravdivosti, života bez předstírání a přetvářky, je jistě velmi důležitým rysem lidského života. Je dobře si vzpomenout na kritiku a odmítnutí života ve lži, jak je formuloval před lety Václav Havel. Ten, kdo se vědomě přetvařuje, předstírá, vytváří falešný obraz, je nesvobodný. už jenom proto, že musí pozorně hlídat, aby jeho falešné konstrukce byly důsledné, aby netrpěly rozpory. Martin Luther k tomu řekl, že jedna lež potřebuje sedm dalších, aby si dodala zdání pravdy. Kdo žije pravdivě, má jedno měřítko, jeden postoj, nepotřebuje přemýšlet, co má říci teď a co zítra, co řekl tady a co jinde - je prostě svobodnější.

To všechno ale předpokládá, že pravda existuje, že tu je a naší starostí je, abychom ji neskrývali, nepřekrucovali, nezkoušeli zatemnit. Ale pravda, o které tu mluví Ježíš, a o kterou šlo v životě a svědectví Mistra Jana i nespočetných zástupů křesťanských svědků, je něco jiného. Evangelijní slovo zní: poznáte pravdu - a pravda vás vysvobodí. Poznáte - jako důsledek oslovení Božího. Proto se Pilát skepticky ptá, co je pravda - nezná tuto pravdu a neví, co vlastně za pravdu považovat. Ale poznání pravdy je možné - a v jeho důsledku i svoboda. Boží slovo k člověku je zdrojem poznání pravdy a z toho i pramenící svobody.

Pravda vás vysvobodí, říká Ježíš. A jeho tehdejší posluchači prohlašují, že nepotřebují žádné vysvobození, jsou přece svobodní a ne otroci. Jsou svobodní, protože si mohou dělat, co sami chtějí, nemusejí poslouchat cizí příkazy. Pravdu znát chtějí, kdo by nechtěl, ale ta bude jen vylepšením, rozšířením svobody, kterou přece mají. Kdo zná pravdu, toho nikdo nenapálí, neobelže, ten ví, jak se věci mají, je proti všem nevědomým a neznalým ve výhodě.

Jenomže tohle pojetí pravdy, pravda jako správná informace, jako vědomost o věcech, osobách a událostech, o příčinách a následcích, možná dává člověku moc na mnoha věcmi, ale nezíská mu svobodu. Takto se dá pravda chápat - a má to dlouhou tradici. Pravda jako něco, co je uvnitř věci, v její podstatě, odkud se musí dobýt, vyloupnout jako jádro z pecky (proto se snažíme dobrat jádra věci nebo přijít něčemu na kloub). Určitě odhalení utajených, skrytých souvislostí a vlastností věcí je určitým rysem pravdy. Ale nedává svobodu.

Poznání pravdy je jednak poznání sama sebe. Když se vrátíme k Janovu evangeliu, poznání, že nejsme svobodní a svrchovaní lidé, jak se nám zdá. Ti Židé se hluboce rozhořčili, když jim Ježíš říká - kdybyste byli opravdu svobodní, neměla by nad vámi moc lež - a její vrchní strážce a šířitel, ďábel. Tohle byl jeden z důležitých sporů reformačních - jak je to s naší lidskou svobodnou vůlí. Jsme svobodni vybrat si, zvolit, co a jak chceme dělat, nebo jsme přirozeně ve vleku své hříšnosti, otroky hříchu, řekl by apoštol Pavel, a svobodu nám otevírá teprve Boží zásah, to, že k nám promluví, že nám dá poznat, jak nesvobodní jsme vlastně byli?

K tomuto poznání došel i Jan Hus, když se zabýval evangeliem. Uslyšel a poznal tu vysvobozující pravdu - nejsem svobodný a dobrý, právě naopak, jsem nastokrát závislý na věcech a skutečnostech, především ve mně samém, které jsou zlé. Ta vysvobozující pravda o sobě zní, že jsme slabí, naklonění ke zlu, třebaš jen malému - sobectví, lhostejnosti, závisti a čemu ještě. Ale taková pravda by ještě nikoho nevysvobodila - spíš zničila. To životně důležité je, že pravda o člověku, tedy pravda o mně, je zároveň pravdou o Bohu, který mě má rád. Pravdou o lásce, která je před námi, kolem nás a s námi, lásce dávající život a dávající tomuto životu cenu. Pravda o Boží lásce k člověku, dokázaná a ukázaná na Ježíšově životě, je to, co činí pravdu evangelia tou jednou, velkou, všeobecnou pravdou. Protože je to něco, čím se nepotírají protivníci, nepřemáhají konkurenti, neoslňují méně vzdělaní a bádaví, ale o co se lze opřít. Pravda evangelia je to, na co se dá spolehnout, co dává jistotu. Pravda o Bohu, který má rád, který je s člověkem, který mu pomáhá a spolu s ním i trpí, to je ta osvobozující, úlevu přinášející pravda, pravda dávající naději, radost, jistotu do lidského života.

Nemusí to být zrovna na první pohled zřetelné, vysvobození Boží pravdou nemusí být zároveň lidsky příjemnou změnou. Právě na Husovi a jemu podobných je to vidět. Vysvobozen Boží pravdou se stává jejím svědkem a hlasatelem, proto nepohodlnou a nebezpečnou osobou a posléze mučedníkem. Pravda, která ho vysvobodila, ho přivedla až na hořící hranici. Ale ten, který už 1400 let před Husem řekl, že přišel vydat svědectví pravdě, to řekl jako zatčený a vyšetřovaný, den před svým ukřižováním. Poznáte pravdu a pravda vás učiní svobodnými - za takovou svobodu pěkně děkujeme, chtělo by se říct.

Ale právě svoboda, která je i svobodou od sebe sama, je tím, co člověku

umožňuje, aby se dal do zápasu. Třeba do zápasu o nápravu církve, do zápasu o pravdu v mezilidských vztazích, do zápasu o pravdivost slov i činů v životě osobním i veřejném. Základem a hnací silou téhle svobody je poznání, že naše dobrá vůle, naše statečnost a jiné vzácné schopnosti nejsou tím, co by dávalo zápasu o pravdu kvalitu a smysl. Smysl tohoto zápasu je v pravdě Kristově, tedy v pravdě, že celý svět, včetně mě, je předmětem Boží lásky a že tato láska trvá i v nebezpečí a utrpení, ano, že jde až za hrob nebo za popel v Rýně. Ani to ji nezruší a nezastaví, ani to nezruší život, která ona dává.

Pravda, která vysvobozuje, je poznání, že svoboda, plnost a radostnost života je možná, a že nám ji Boží oslovení nabízí. To je vysvobození, které platí a trvá, i v bolestech a trápení. To je svoboda, kterou přinášela a přináší Boží pravda, pravda Kristova. Pravda, kterou můžeme poznávat a stávat se tak vždycky o něco svobodnější. Amen.

(J. Halama Jr., *kázání na Kalichu, 4. července 2004*)

církev v obrazech

Církev jako nevěsta

Kristus si zamiloval církev a sám se za ni obětoval, aby ji posvětil a očistil křtem vody a slovem; tak si on sám připravil církev slavnou, bez poskvrny, vrásky a čehokoli podobného, aby byla svatá a bezúbohná. Ef 5:25-27.

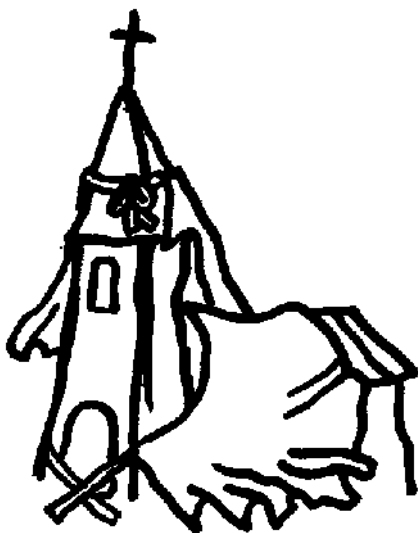
Tuto část páté kapitoly z listu Efezským známe určitě jako svatební text. Také tak začíná: Muži, milujte své ženy, jako... Kolika manželským párům tento biblický text zněl do dalšího společného života. Zároveň je to ale jeden z nejkrásnějších obrazů, který nám zase z jiného úhlu otvírá pohled na církev.

Kristus si zamiloval církev. Uvědomíme-li si hloubku této výpovědi, je provokující, neskutečná. Žijeme v prostředí a době, která je velmi kritická k církvi. A přiznejme, ten postoj má své oprávnění. To, co církev v dějinách předváděla, ale i to, co často předvádí dnes, vlastně nic jiného způsobit nemůže. Kolik je lidí, kteří se k Bohu obrací, věří a přitom církev principiálně odmítají jako nepotřebnou instituci. A jaký je postoj k církvi nás, kteří v ní žijeme, působíme, pracujeme. Potřebujeme si přeci také udržet trochu nadhledu a odstupu. Při vši naší oddanosti totiž o církvi víme své. Jinak to asi nejde. Dokonce někteří novozákonní badatelé již před desetiletími přišli s tvrzením, že církev je vlastně omyl. Ježíš kázal a očekával království Boží, ale namísto toho po jeho smrti vznikla církev.

Nad církví vždy visí otazník. A tak se nabízí myšlenka. O jaké církvi se vlastně v listu Efezským hovoří? Která církev je předmětem Kristovy lásky? Je

to snad církev „apoštolská“? K té se vždy upíral zrak všem reformátorů církve jako k ideálu. Nebo to je ta církev „neviditelná“? Tedy jenom ti věrní, kteří nemohou být ztotožnění s nějakou pozemskou organizací? Z celé souvislosti je ale zřejmé, že apoštol má na mysli konkrétní církev, konkrétní společenství křesťanů. Připomíná to, co již známe: „Vždyť jsme údy jeho těla“. Jak právě toto může proměnit náš pohled na církev, na naše sborové společenství. Kristus si zamiloval také nás, náš sbor, protože jsme částí té jeho církve.

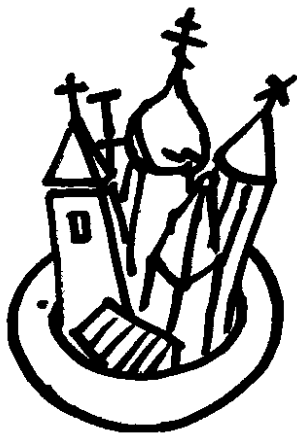
Kristus a církev jako ženich a nevěsta. Připodobnění vztahu Boha a jeho lidu ke vztahu muže a ženy má dlouhou tradici. Nalezneme je již ve Starém zákoně. Píseň písní, nebo jinak píseň Šalomounova, je nádhernou milostnou poezií, která má své místo v Písmu právě proto, že byla vykládána jako obraz vztahu Hospodina a Izraele. Ale jenom tehdy, když přihlédneme k dobovým souvislostem, si uvědomíme výjimečnost tohoto vztahu. V patriarchálním manželství je to pouze muž, který si vybírá. Žena jeho rozhodnutí i podmínky přijímá a poslouchá. Žena je vlastně mužovým majetkem. V desátém přikázání je například žena jmenována vedle osla, býka, otroka a pole a žádosť po ženě svého bližního je vlastně majetkovým přečinem. V Novém zákoně se situace sice mění, ale ne zcela zásadně. Tím více vyniká apoštolské slovo: Kristus si zamiloval církev a sám se za ni obětoval.

Na tom si uvědomujeme, že Kristus je jiný ženich a církev jiná nevěsta, nežli je tomu ve vztahu muže a ženy. Vztah Krista a církve stojí v kontrastu k našemu chápání vztahu muže a ženy. Člověk si hledá partnera a má si dobře vybrat. Právě v křesťanském prostředí se tak často hovoří o správném výběru životního partnera. Vždyť dobrý výběr je základem dobrého manželství. Společné zájmy, společná víra, souznění duší. To je potřebné. Rodina je malý podnik, který by měl fungovat, kde by měli všichni táhnout za jeden provaz.

Právě v tom je však ten nevídaný kontrast. Bůh si zamiloval svůj lid, Kristus si zamiloval církev, nás, také naše společenství. Byl to dobrý výběr? Nebo naopak. Kdyby si Bůh vybíral, kdo by obstál, kdo by zůstal, kdo by byl hoden? V tom se nám otvírá tajemství církve. Její sláva, jedinečnost a důležitost není v nás, ale v Kristově volbě.

Svatost a dokonalost církve. Ale to ještě není všechno. Sám se za ni obětoval, aby ji posvětil a očistil křtem vody a slovem; tak si on sám připravil církev

slavnou, bez poskvrny, vrásky a čehokoli podobného, aby byla svatá a bezúhonná. Taková přeci církev není. A dodejme, že nikdy nebyla. Vždyť i ta doba apoštolů nebyla dobou čisté a neposkvrněné církve. Kolik problémů, konfliktů, nedorozumění a selhání prodělávala církev od samého počátku. Nesvatá a nedokonalá, musíme konstatovat. A přece. Uprostřed církve zní Kristovo slovo a je konán Kristův křest. Zde se děje něco vzácného a božsky čistého. Církev je tím, co v ní koná Kristus. Nebyla-li by církev Kristovým polem působnosti, dávno by skončila, nepřežila. Je-li tu církev dál a znovu a znovu se stává domovem pro mnohé, je to Jeho dílo.

Církev není dokonalá ale Kristus zde nabízí dokonalou záchranu. Uprostřed lidského společenství se zjevuje Boží přítomnost a moc, Boží sláva a svatost.

Když nasloucháme tomuto obrazu, musí v nás růst naděje pro budoucnost. Církvi nebylo a nebude odzvoněno. Nemusíme mít obavy. A také se můžeme učit církev milovat. Při vši její nedokonalosti a omezenosti je zvláštním a jedinečným společenstvím, Kristovou nevěstou.

Ondřej Halama

zdravá víra ve zdravé církvi

(5) Zdravá církev káže evangelium

V seriálku „Zdravá víra ve zdravé církvi“ od počátku tohoto ročníku Nových Bratrských listů vycházíme z předpokladu, že naše víra není charakterizována jenom tím, že je křesťanská, ale i tím, jakým způsobem ovlivňuje náš duševní život. Pokoušíme se hledat takový způsob víry, která duševní život rozvíjí - tedy víru, která je pro nás zdravá. Pokoušeli jsme se zdravou víru nejprve charakterizovat (NBL 1/2004), nastínit její růst (NBL 2/2004) a pak ukázat, jak se vyrovnává s nutností autority (NBL 3/2004) a s tlakem církevního společenství (NBL 5/2004). Po těchto - někdy trochu složitých - otázkách se tentokrát dostáváme k prostinkému tvrzení: zdravá církev káže evangelium.

My, kdo žijeme v církvi, vůbec nepochybujeme o tom, že posláním církve je hlásat dobrou zprávu o Ježíši Nazaretském tak, jak jsme jí sami uvěřili na základě svědectví apoštolů a dalších generací křesťanů, kteří ve stejné obecné

církvi hlásali evangelium před námi. Myslíme si, že evangelium skutečně hlásáme - při bohoslužbách, prostřednictvím všech možných médií masové komunikace, v charitativní práci i v běžném občanském styku. Ale na to, zda skutečně hlásáme evangelium, bychom se měli spíše zeptat těch, jimž je naše hlásání určeno, tedy lidí mimo církev. A pravděpodobně zjistíme, že to s tím hlásáním není tak jednoznačné.

Hlas naší dobré zprávy je totiž slyšet velmi často spíše jako volání po lepší morálce. Jistě - naše zvěstování se nemůže obejít bez morálních apelů. Sama vrcholná událost našeho duchovního života, slavnost Pánovy večeře, v sobě nese silný morální apel: každý má sám sebe zkoumat tak, aby k Pánovu stolu nepřistoupil nehodně, vyznávat své hříchy, smířovat se s lidmi. Ale přesto je evangelium v podstatě anti-morální. Vědomě se chová ve světě lidské morálky jako slon v porcelánu: míří k těm zvláště amorálním (celníkům a nevěstkám) a nečiní rozdílu mezi lepšími a horšími (nikdo není bez hříchu a nevěstka není horší než její soudci) ani mezi těmi, kdo se snaží, a těmi, kdo na snahu o mravný život rezignovali (bídňý já člověku!, zvolá Pavel z Tarsu po zjištění, že dobrá snaha mnoho neznamená). Do zdravé církve by tak měl bez ostychu mít přístup i ten, koho společnost se svou morálkou vyvrhla na okraj. On ale nepřijde. Předpokládá totiž, že v církvi by byl okamžitě odsouzen. Kázat morálku je podstatně pohodlnější než kázat evangelium a církev byla a je často velmi pohodlná.

Věříme, že na našich bohoslužbách zní evangelium, „slyšet“ je ale možná spíše kultura, na jejíchž vlnách by se evangelium mělo nést. Samozřejmě - z kultury není možné nějak vyskočit. Vždy budeme v církvi vytvářet nějakou kulturu: nějakou architekturu, nějakou hudbu, nějaký hlasový projev, nějaký tělesný projev apod. Evangelium našťestí není závislé na kultuře a může být zvěstováno různými kulturními projevy. Často ale tyto projevy evangelium zastíní. Pokud třeba trváme na reformační kultuře, probuzenecké kultuře 19. století nebo kultuře křesťanský přebarveného popu 70. let 20. století, budeme po právu chápáni spíše jako kulturně folklorní nadšenecký kroužek než jako společenství s důležitým poselstvím. Můžeme se sice nechat unášet sentimentálními, dnes už těžko srozumitelnými slovy za doprovodu starého dobrého harmonia, anebo si můžeme zaskákat a zavlnit se na nějaké křesťanské „Holky z naší školky“ v rytmu popíku, ale není jisté, zda necírkevní hosté objeví v našem kulturním skanzenu skutečné evangelium. Dobrý hospodář (a zdravá církev) proto rozvážně vybírá ze starých i nových kulturních pokladů to opravdové a silné, které by mohlo unést evangelium v celé jeho šíři a hloubce, a to mrtvé, bezhlasé či mělké bez milosti odhazuje. S každým takovým odhozením možná přijdeme o kousek svého kulturního srdíčka, ale dáme tím více šancí tomu, aby naše církev kázala raději evangelium.

Současná společnost je názorově natolik roztržštěná a tak přesycená informacemi, že slova pozvání do jakéhokoli společenství musejí být podložena

uspokojujícími vztahy. Církev si tuto skutečnost snadno osvojila a na trhu idejí se uplatňuje především díky propracovanému systému malých skupinek s bezprostředními vztahy, evangelizačních kursů, založených na budování přátelství, letních kempů, společných dovolených, kursů mládeže apod. Neměla by ale své okolí nechávat na pochybách, že káže evangelium a nikoli dobré vztahy a že evangelium je platné i tehdy, kdy se dobrým vztahům cosi nedostává, anebo když jsou protkány jemnými nitkami manipulace. Soustředění na dobré vztahy dovolí církvi přežít a krátkodobě bude jistě velmi efektivní. Možná jí ale zároveň nedovolí nic více než přežít kdesi na okraji: může ji dlouhodobě odsoudit do role jedné z tisíců zájmových skupin, jako jsou dobré party horolezců nebo odrostlí spolužáci, kteří se rádi scházejí. Proč se scházejí? No přece kvůli dobrým vztahům!

Zdravá církev tedy nekáže morálku, kulturu, vztahy, ale ani politiku, zdravý způsob života nebo čisté životní prostředí. Mluví ve svých kázáních i mimo ně o všech těchto věcech a také o všech ostatních, na něž se zde nedostalo. Káže ale jediné evangelium.

Zdeněk Vojtíšek,

Příště: Zdravá církev žije v napětí.

církev a já

Má cesta do Jednoty bratrské

Způsob výchovy, jaký se mi dostal jako jedinému dítěti od rodičů, bych nejspíše označil jako masarykovský humanismus. Naši, i když po vzniku Církve československé se stali jejími členy, nebyli církevně orientováni. Můj tatínek byl učitel, ctil jsem ho a stále želím, že zemřel na počátku války poměrně mlád, když mi bylo jedenadvacet let. Maminka bývala za svobodna činovnicí Sokola. Po maturitě na jičínském reálném gymnasiu v roce 1940 a ročním studiu angličtiny v Praze mne můj přítel medik ochránil před totálním nasazením do „reichu“ tím, že zařídil, abych jako zdravý nemocný byl na čas uklizen do jičínské nemocnice. Po „uzdravení“ jsem se stal na čas kočím u dobrých známých v blízké vesnici a pak zaměstnancem Svazu zemědělství a lesnictví. Totální nasazení mne posléze neminulo, ale bylo to „doma“, v blízkosti tatínkova rodiště.

Po válce jsem začal studovat na Karlově universitě češtinu a filosofii, která mne, křesťansky orientovaného, neuspokojovala, poněvadž se na fakultě postupně prosazoval atheistický marxismus. Po převzetí moci komunisty jsem

ideový a politický tlak nevydržel a ze studií odstoupil. - To už jsem byl necelé dva roky ženat a má žena byla zaměstnána jako fakturistka v nakladatelství Orbis. Bydleli jsme v podkrovní garsoniére malého bytového družstva, kterou nám opatřil jeho ředitel, manžel mamínčiny přítelkyně z dětství. - Využil jsem možnosti zkrácené vojenské služby a strávil jsem dva měsíce časného podzimu v oblasti Kuřívod na českolipsku.

Byli jsme členy pěveckého sdružení Církve československé. Z tohoto prostředí jsem byl pozván, abych se stal učitelem náboženství a redaktorem dětské přílohy Český zápas. Bylo to na počátku roku 1949. Z redakce jsem byl odvolán na příkaz nadřízeného ministerstva pro povídku, která byla v době zakládání zemědělských družstev pokládána za provokaci. Vyučování dětí mne velmi těšilo, měl jsem, jak myslím, i vlohy po tatínkovi. Moje působišť bylo nejprve v obvodu Úval, pak v Břevnově a konečně ve Vršovicích, v době, kdy započal na školách protináboženský tlak. V té době se narodil náš první syn. - Jevilo se, že v dohledné době nebude pro učitele náboženství místo. Dostalo se mi však pozvání stát se kazatelem a po doplnění studia duchovním. Mé první místo bylo v Mělníku, pak v Nuslích a v Michli. Následoval Smíchov a narození druhého syna. Po přeložení na Žižkov jsem byl vysvěcen na kněze. Ne nadlouho. Příštího roku, bylo to na Mikuláše 1958, mi byl zrušen státní souhlas, neboť jsem dovolil nepovolené skupině křesťanů shromáždit se několikrát v mém sboru. Moje maminka byla z toho vylekaná, ale uklidnila se, když viděla, jak je moje žena klidná a nemá obavy z budoucnosti, ačkoli nebyla zaměstnaná, protože se zcela věnovala dětem.

V průběhu omezování náboženské svobody a politického útlaku jsem vyhledával kulturní osobnosti, abych s nimi hovořil o jejich vztahu k víře v Boha. Nikdy jsem nebyl odmítnut a získával si jejich důvěru a přátelství. Dovolím si uvést několik jmen těch známých: Josef Bohuslav Foerster, Petr Bezruč, Fráňa Šrámek, Petr Křička, Růžena Nasková, Přemysl Pitter, Karel Svoboda, Jarmila Glazarová, Ludmila Jiřincová. J. B. Foerster zhudebnil mé dvě básně jako mužské sbory. Zároveň jsem psal básně duchovního obsahu, šířené jako samizdat, které mohly být vydávány až po převratu v roce 1989.

Ale to předbíhám. Po mém vyloučení z církevní služby pro mne byla dosažitelná jen málo placená manuální zaměstnání. Nejprve to byla práce u firmy Konstruktiva na stavbě lochkovské cementárny. Po dvou letech jsem se ucházel na inzerát o místo ošetřovatele zvířat v trojské zoologické zahradě, ale byl jsem odmítnut s tím, že bych mohl špatně ideově působit na návštěvníky. Nepřijali mne jako překladatele u firmy Pražské cihelny a vzápětí ani u firmy na tištění barevných vzorů na látky. Stal jsem se pak řidičem multicarů (malého nákladního naftového vozu) u Obvodního stavebního podniku pro Prahu 10. Později jsem „povýšil“ na vedoucího skladu topenářského. Věřili v mou poctivost jako faráře, protože předchozí vedoucí byl vyhozen pro podezření z krádeží. Po

několika měsících mne postihla infekční žloutenka, na návrat k práci fyzicky náročné nebylo pomysleno, a po rekonvalescenci jsem přijal místo strážného v hostivařské kablovňě. Po roce jsem se sice vrátil ke stavebnímu podniku opět jako řidič multicarů, ale to už se chýlil ke konci rok 1967, politické poměry se uvolnily, a já jsem zažádal o návrat do církevní služby. Vedení Církve československé, nyní navíc husitské, však bylo dosud příliš konformní a na mou žádost neodpovědělo. Dlužno říci, že mi Náboženská společnost českých unitářů umožnila přednášet ještě za komunistického režimu v pražském ústředí pod jiným jménem a byl jsem požádán, abych se stal jejich kazatelem. Pozvali mne také metodisté. Blíží mi byla Jednota bratrská; ještě jako kazatel Církve československé jsem zvolil thema závěrečné písemné práce „Duchovní dědictví Jednoty bratrské“. Přijal jsem proto službu kazatele v této církvi, kterou mi zprostředkoval PhDr. Miroslav Plecháč, s nímž nás seznámili před lety naši přátelé z Nové Paky. Příliš pozdě mi došlo kladné vyřízení mé žádosti o znovupřijetí do Církve československé husitské. Mé rozhodnutí uvítal ze Švýcar Přemysl Pitter, stoupenec Petra Chelčického, jenž v zahraničí psal o původní Jednotě bratrské ve své knize „Duchovní revoluce v srdci Evropy“.

V dubnu roku 1968 jsem se stal kazatelem v Dobřívě po přestoupení dosavadního kazatele do jiného křesťanského seskupení. Za normalizace se ukázalo, že se za mnou stále táhne politický stín, neboť mé chystané přeložení do Dubé a později do Ujkovic neschválili příslušní krajsí církevní tajemníci. Školní inspektor, zavítavší do dobřívské školy, upozornil její správu, jak se mi doneslo: „Na toho Matouše si dejte pozor, to je nebezpečnej člověk.“ Byl jsem tedy obezřetný, hlásil předem autobusové návštěvy ze západoněmeckých sborů Jednoty bratrské, které při cestě do „země otců“ mívaly první zastávku v Dobřívě, a právě tak ohlašoval naše autobusové zájezdy do východního Německa, především do Ochranova. Sbor sestával ponejvíce ze starých členů, převážně sester. Docházela i skupina dětí školou povinných. Jejich rodiče přicházeli však jen většinou jako diváci při vánočních scénkách. Sborový život byl tak ochuzen o střední generaci. V létě bylo ve sboru nejživěji, neboť léto trávili v Dobřívě, na Pavlovsku a na Janově naši pražští členové. Má služba v Dobřívě měla „poločas“ v roce 1977, kdy jsem pro nemoc byl hospitalizován šest měsíců v sanatoriu na Pleši a začal tam překládat básnické dílo Angela Silesia „Cherubský poutník“.

Podílel jsem se a podílím na práci v našem měsíčníku, kde řídím rubriku „Ráj srdce“ a spolu s bratrem Jindřichem Halamou seniorem převádím několik let do češtiny Hesla. „Ráj srdce“ dal vznik dvěma knížkám: „Být bližním světu“ a „Světlo všedním dnům“.

Koncem roku 1987 mi započal důchodový věk, jehož využívám k literární činnosti. Po listopadovém převratu 1989 mi bylo možno postupně vydat několik básnických sbírek a dva životopisy: o Přemyslu Pittrovi a Adolfu Ulrichovi.

V Jednotě bratrské se cítím od počátku doma. Obzvláště si vážím srdečného prostředí ve všech sborech, kde míváme kazatelská i jiná shromáždění. Právě takovou srdečností se vyznačují i německé sbory, s nimiž máme pevné partnerské vztahy a styky. Mně a mé ženě je zvláště blízký Ochranov (Herrnhut) a Nízke (Niesky), jehož původní název svědčí o tom že to byl původně český exulantský sbor. Starou Jednotu bratrskou ctím pro její odvahu tvořit církev Páně i jako pracovní společenství a Obnovené Jednoty bratrské si vážím pro její misijní nevybojnou činnost a pacifistické zaměření.

Neodcizil jsem se Církvi československé husitské, jež mne za nového vedení rehabilitovala a podílí se na vydávání mých knížek.

Věřím, že cesty člověka nejsou nahodilé a spatřuji Boží vedení i ve všem, co jsem si nenaplánoval. Jsem přesvědčen, že víra v Boha je především důvěrným vztahem k němu, a že dává pravý rozměr i našim vztahům k bližním i všemu stvoření.

Miroslav Matouš

dějiny

Husův odkaz

Husovské výročí nám dává příležitost k tomu, abychom se zamýšleli nad Husovým odkazem. Co nám říká Hus dnes, kdy uplynulo 589 let od jeho mučednické smrti? V čem nám může pomoci, když se ohlížíme po milnících, které by nás orientovaly? V Husovi vyvrcholilo to nejlepší z češství, a proto se k němu musí vracet každý, kdo se ptá po smyslu našich národních dějin. Klademe si otázku, zda se pohybujeme směrem, který Hus naznačil. Na hodnocení Husa se dělí duchové. Byl to reformátor, revolucionář nebo Hus byl v podstatě poslušný syn církve? Byl Hus vlastenec a obhájce našich národních zájmů proti cizincům? Dal Hus podnět k reformě především sociální? Byl to epigon a napodobovatel anglického myslitele Wiclefa nebo je v Husovi něco jedinečného a originálního?

Již Jan Karafiát upozornil před více než 100 lety na to, že Husa může pochopit jen ten, kdo s ním stojí na stejné rovině a kdo je ochoten pro Slovo Boží dát se rozpíchat nebo upálit. Hus k nám mluví jen tehdy, jsme-li i my ve výhni Slova, které jej přetavilo a které z něho vytvořilo postavu, která se vysoko tyčí nad naše dějiny. Věc Boží v Husovi jen pomalu sílila a rostla. Dosáhl hodnot akademických. Stal se mistrem, děkanem, a dokonce rektorem univerzity. Avšak teprve při pravidelném čtení a kázání Božího Slova v Betlémské kapli dozrál v bojovníka za pravdu, stal se svědkem - martyrem, který se nezalekl ani hranice. A proto chceme-li Husovi rozumět, nemůžeme zůstat nestrannými a nezaujatými pozorovateli. Jsme strhováni na rovinu, na níž je veden zápas o lidské duše, kde se člověk rozhoduje mezi životem a smrtí a kde Bůh sám promlouvá k tobě a ke mně v naší obnaženosti.

U Husa se setkáváme se dvěma základními pojmy: víra a Písmo. Mistru Křišťanu z Prachatic jednou napsal: „Toto jest můj základ a má strava, kterouž se sílí duch můj, aby byl zmužilý proti všem protivníkům pravdy.“ Ježíš Kristus, jak jej Hus poznal z Písma, stal se mu nejvyšším Pánem a Soudcem. Hus nebyl tvrdohlavý. Byl ochoten ustoupit a změnit své stanovisko. Avšak pod podmínkou, že bude usvědčen z bludu na základě Písma. Hus jistě patří k nejznámějším postavám našeho českého národního života. Je to náš klasik, který vstoupil do dějin světových. Řadí se k velikým postavám starozákonním a novozákonním, k postavám, jako byl Augustin, Tomáš Akvinský, František z Assisi, Petr Valdes, po něm Luther, Zwingli, Kalvín a Komenský. Ti všichni jsou nesení mocnou vírou a jsou syceni Písmem. V tom je klíč k jejich velikosti. V tom nejsou a nebudou překonáni. A to zůstává odkazem Husovým pro nás, abychom zápasili a prosili o dar víry a dar chleba Božího Slova. Ne náhodou bylo místo, kde Hus kázal dlouhá léta v neděli a o svátek, dopoledne i odpoledne, nazváno Betlém, Beth Lechem - dům chleba.

Někdy se Husovi vytýkala pýcha. Avšak čím byl starší, tím více byl kritický k sobě. Svého odpůrce a nepřítele Pálče prosí před smrtí za odpuštění. Spolu pláčí v kobce kostnického vězení. Hus miluje svůj národ, má před sebou prosté lidi a z jeho listů dýše vroucí láska k posluchačům a posluchačkám v Betlémské kapli. Nade všecko mu je věrnost pravdě. Říká: „Pro kousek chleba pravdy nezradím.“ Pro pravdu Evangelia chce radostně i zemřít.

V jedné věci navazuje Komenský na Husa. Mám na mysli úctu k české řeči. Hus nabádá Pražany, aby nemluvili napůl česky a napůl německy. Jeho řeč je ryzí. Sám patrně nebyl veliký básník, ale přece od něho máme několik českých duchovních písní. Je to adventní píseň „Navštiv nás, Kriste žádoucí“ a píseň „Jezu Kriste, štědrý kněže“. Pročišťoval český jazyk, aby byl důstojným nástrojem zvěstování a svědectví o živém Bohu. Stejně tak Komenský téměř o 250 let později vedl Jednotu a její členy ke snažnosti v pulerování, vyčišťování a vzdělání milého našeho mateřského jazyka.

Hus si uvědomuje otázku kulturní a národní identity. Každý z nás někam patří, někde máme své kořeny, rosteme z tradic určité rodiny, sboru, kraje, národa. Člověk žije ze svého životního příběhu. Příslušnost k určitému lidu, národu, zemi a kultuře není zanedbatelná. Lidé se dostávají do těžkých krizí, jsou-li vytrženi ze svého původního prostředí, je-li kontinuita jejich příběhu přerývána. Může dojít k osobnímu odcizení, k odcizení kulturnímu. Znalost mateřského jazyka, schopnost jej plně a ryze užívat patří podstatně k lidskému životu. Hus nebyl úzkoprsý nacionalista. Chce, aby Češi byli plnými Čechy, aby to byl silný a pevný národ. Praví: „Protož učme se, nejmilejší, abychom trstí (tj. třtinou) od větru klácenou nebyli.“ Být pevný, statečný, charakterní, mít vědomí poslání, milovat svou zemi, svůj mateřský jazyk, pěstovat jej - i to patří k odkazu Husovu nám.

Hus si uvědomoval, že se narodil uprostřed českého lidu z Boží vůle. Měl povědomí určitého poslání. Do Kostnice jde nejen proto, aby se osobně obhájil. Chce svůj český lid očistit z nařčení a potupy. U Husa nejde o zášť proti jinému národu. Řekl: „Kněží dobří Engliši jsou mi milejší než nestateční kněží čeští, a Němec dobrý milejší než bratr zlý.“ Při Husovi pozorujeme tedy zápas toho, co vyrůstá z domácích dějin, z domácích kořenů, proti tomu, co je nám bytostně cizí, co odcizuje. I dnes se setkáváme u některých našich lidí s nekritickým obdivem všeho, co přichází z ciziny. Neptáme se, zda to či ono slouží prohlubování našich dobrých domácích tradic. I my v oblasti teologické a církevní se někdy příliš ohlížíme po tom, co se děje v Německu a v anglosaském světě, ale neznáme dostatečně svou tradici husitskou, bratrskou a novodobou. I zde nás Hus napomíná, abychom se od jiných národů učili, ale především, abychom byli sami svoji, abychom měli svůj profil a charakter. Husův ryze český a proto i světo-
vový charakter rostl z víry a Písma. Potřebujeme více husovských charakterů.

Husovi šlo především o život. Byl sice zběhlý v učenosti své doby, ale zápasí o to, aby zde byla živá, probuzená a obnovená církev. Pro ni píše Postilu, která je praktickým výkladem Božího Slova pro život. Nikoli učenost a vědomosti na prvním místě, nikoli finesy středověké scholastiky a sofistiky, nýbrž sbor - společenství věřících, kteří mají svědomí probuzené a pročištěvané Božím Slovem. V tom je Hus neopakovatelný a originální, i když se mu vytýkalo, že není originální a že přejímá myšlenky druhých. Hus se vyznal v historii, byl sčtělý v církevních otcích, ale nade všechno si vážil Písma a jeho zvěsti. Ježíš Kristus nepatří minulosti, nýbrž je mezi námi přítomen i dnes... I dnes přichází za lidmi, za jednotlivým člověkem, aby jej ujistil a ubezpečil, že jsme vysvobozeni.

Česká reformace má blízko k drobným lidem - zejména k těm, kteří jsou v těžkostech a nouzi. To začíná u Husa. Neměl vlastního sboru, ale měl své betlémské posluchače a k nim cítil vřelý vztah pastýře a duchovního otce. Když tři mládenci Jan, Martin a Stašek jsou v nebezpečí, jde na radnici a přimlouvá se za ně. Chce za ně nést trest. Když jsou potom zákeřně popraveni, Hus jim vystrojí pohřeb a jsou pohřbeni v Betlémské kapli. Když je potom v Kostnici ve vězení, vzpomíná na své posluchače, vzkazuje Pražanům, aby na Betlém nezapomínali, aby na něj laskavi byli a aby mu zůstali věrni. Povinnosti dobrého kněze shrnuje Hus takto: 1. zvěstovat evangelium, 2. bez přestání se modlit za lid, 3. svátosti zdarma vysluhovat, 4. studovat Písmo, 5. dávat dobrý příklad. Hus nechtěl být orátorem, řečníkem, nýbrž kazatelem Evangelia Ježíše Krista. Jeho kázání byla jednoduchá, byl kazatelem lidu a tomuto lidu zůstal věren.

V Husově odkazu je i mohutná složka sociální. Husovi záleží na obnově mravní náboženské, ale ta nemůže být odtržena od otázky sociální: aby člověk měl minimum, které potřebuje ke svému životu, aby nebylo propastných rozdílů mezi boháči a chudáky, abychom si byli rovni. Svoboda člověka musí být zakotvena v mravnosti. Skutečný život je tam, kde je Evangelium. Je to život plný,

rozmanitý, ale k tomu životu také patří, aby se člověk najedl, aby byl ošacen, aby měl střechu nad hlavou. Máme však hledat rovnováhu mezi statky materiálními a duchovními. Bez duchovní dimenze nemá život pravé kvality a potřebné hloubky. Vrcholem duchovního života je modlitba. Hus praví: „Jako člověku třeba jest vysvobození z nemoci, tak také jest třeba jemu modlení.“ Kdo zanebdává duchovní rozměr ve svém životě, může být i bohatý a může mít všechny technické vymoženosti své doby - a přece jeho životu něco schází k plnému životu, životu lidskému. Ale to neznamená, že my křesťané se budeme vyvyšovat. Jsme tu proto, abychom sloužili.

Hus byl muž Boží. To, čím byl a čím pro nás jest, tím ho učinila bible. Pod tlakem Božího Slova se stal otcem naší reformace a přední osobou reformace světové. Neptal se, zda měl na to právo, aby opravoval církev. Církev byla nemocná a Hus se snažil tento nemocný organismus léčit. Byl nazván kacířem, ale on žádal, aby mu to dokázali z Písma. To, co konal, konat musil. A plně jej pochopí ten, kdo se ponoří do studia Písma a do četby Husových děl. Nebyl svévolný, tvrdohlavý a neústupný. Vystupoval proti tomu, proti čemu vystoupit musil. Neuplatňoval sebe, nehledal svou slávu, nýbrž se postupně stával nástrojem v Boží dílně, v níž se obnovovala církev.

Na počátku našeho výkladu jsme se ptali, v čem byl Hus originální. Snad v tom, že všeobecný církevní koncil nebyl pro něho poslední autoritou. Když nemohl přesvědčit o svých názorech koncil, odvolal se k Soudci nejvyššímu - Ježíši Kristu. Takový postoj kanonické právo neznalo. V tom záleželo Husovo kacířství, které bylo chápáno jako pohrdání koncilem.

V Husově myšlení a rozhodování má pravda místo neodmyslitelné. Husovu osobnost nepochopíme, nedáme-li se oslovit jeho láskou k pravdě, která pro něho měla také povahu mravní a sociální. Celý Husův život je poznamenán zápasem o poznání pravdy. Přestalo mu jít o vlastní kariéru, „když jsem Písmu srozuměl“. Jako kazatel Betlémské kaple byl blízko hnutí Jana Milíče z Kroměříže. Rozhodující pro něho především bylo setkání s anglickým myslitelem Janem Vikletem.

R. 1412 napsal dnes už slavný výrok: „Proto, věrný křesťane, hledej pravdy, slyš pravdu, uč se pravdě, miluj pravdu, prav pravdu, drž pravdu, braň pravdy až do smrti.“ Je zřejmé, že pro Husa je křesťan bojovníkem za pravdu. V tomto výroku je sumář a jádro jeho myšlení. Pravda je cílem rozumového úsilí, ale pravda neskonale převyšuje pouhý akt pochopení. Pravda se ztotožňuje s Kristem a má svrchovanost nad Platónem, Aristotelem a Senekou. Každá pravda hodná toho jména je pravdou Boží. Hus navazuje na církevního otce Ambrože, podle něhož pravda, ať ji vyslovil kdokoli, má svůj původ v Duchu svatém.

R. 1410 Hus řekl: „Až do smrti chci hájit pravdu, kterou nám Bůh dal poznat a zvláště pravdu božského Písma.“ Pravda je jen jedna, ale postihujeme ji v jejích rozmanitých vrstvách. V Kostnici Hus vytrvale vzdoroval a nechtěl

odpřisáhnout. Chtěl zůstat věrný poznané pravdě. Měl obavu, aby nezradil pravdu a aby se nestal lhářem - před tváří Páně a před zástupy, kterým kdysi kázal. Pravda se plně uskutečňuje tam, kde je za ní člověk ochoten obětovat život. Není hodnotou jednou provždy získanou, nýbrž pravdu je třeba vždy znovu hledat. Toto husovské pojetí pravdy dále žilo v zápase husitů a zejména táborů. Ve svém vyznání r.1431 táboři prohlásili, že jsou ochotni vždy znovu pravdě uvěřit a nově se jí přizpůsobit.

Na závěr slyšíme tento výrok Husův: „Prosím vás, abyste se milovali vespolek, dobrých násilím tlačiti nedali a pravdy každému přáli. Lépe jest pro pravdu smrt trpěti, než pro pochlebenství časnou odplatu vzíti. Pravda na věky přemáhá, ač na čas poražena bývá.“

Prof. Dr. Milan Opočenský (pro husovské oslavy v Mělníku 2003)

Barmen po 70 letech

70 let po synodu Vyznávající církve a téměř 70 let po zničení dvou wuppertálských synagog za pogromu v noci roku 1938, stojí dnes v Barmen evangelická a židovská modlitebna v sesterském sousedství jako dávné symbolické působení barmenského prohlášení.

Nová synagoga je historií sama pro sebe. Po roce 1945 se ze členů staré židovské obce vrátilo jen necelých 30 lidí. Ale od té doby stoupá jejich počet zásluhou emigrantů ze zemí bývalého Sovětského svazu. Roku 1996 jich bylo 800, dnes jsou to už dva tisíce. Předseda židovské komunity, Leonid Goldberg, prosil v roce 1995 město o pomoc při hledání stavebního místa pro novou synagogu. Evangeličtí představitelé církve v Porýní mu vyšli vstříc. Tehdejší předseda Peter Beier se s nadšením chopil myšlenky postavit synagogu hned vedle kostela a prosadil, že církev na ni darovala svůj pozemek. V říjnu 2001 byl položen základní kámen a 8. prosince 2002 byla okrouhlá bílá synagoga slavnostně otevřena. „Můj dům ať se nazývá domem modlitby pro všechny lidi“, je hebrejský nápis nad jejím vchodem.

Vraťme se zpět k církvi. Že se vyznavačská synoda konala právě v Barmen, není žádnou náhodou. Barmen je částí velkoměsta Wuppertalu, a bylo vytvořeno sloučením různých obcí teprve v roce 1930; největší z nich byly právě Barmen a Eberfeld. Barmen, které se tenkrát zvětšilo díky soukenickému průmyslu, se stalo v 19. století, stejně jako Wuppertal, průmyslovým střediskem. Po Bedřichu Engelsovi, příteli Karla Marxe, který zde vlastnil zděděnou továrnu, dostalo jméno průmyslové muzeum v blízkosti barmenské opery.

Údolí řeky Wupper bylo také už v dávných dobách známé jako středisko reformovaných křesťanů. Vládlo zde kalvínství nepoddajného způsobu a přísných mravů, odmítající vše, co by v bohoslužbě mohlo připomínat katolické nebo i luterské obyčeje. Tak zůstávali reformovaní také za industrializace pevní ve své tradici, nenechávali se otřást ani bouřemi a nepokoji v době po první

světové válce.

Potom ale přišlo „převzetí moci“. A státní trik „německých křesťanů“, kteří chtěli arijsko - vůdcovský princip přenést do evangelické církve. Nyní se ukázalo, že právě tito reformovaní křesťané, vědomí si své tradice, jejichž formy zbožnosti se v mnohém zdály být zastaralé, byli více než jiní připraveni klást odpor nespravedlivým požadavkům, především duchu doby a potom „německým křesťanům“, kteří poslouchali nacisty. Neméně než 24 tisíc členů vykazoval tenkrát reformovaný sbor Gemarke. Většina z nich sledovala napjatě jednání synodu, v němž se tři evangelické směry, luteráni, reformovaní a unionovaní (Staropruská unie) chtěly sjednotit na společném teologickém prohlášení. Švýcar Karl Barth byl nejvlivnější mezi teology a duchovní hlava reformovaných, Hans Asmussen byl luterský teolog, který se neúnavně zasazoval, aby se společné prohlášení uskutečnilo. Svornost mezi luterány a reformovanými nebyla tenkrát ještě tak samozřejmá.

Co z toho vzešlo, bylo svědectvím, vyznáním a současně bojovým spisem. Bylo zde jasné a zřetelně promluveno řečí, které také noví násilníci mocipáni nemohli nerozumět. Barmenské prohlášení mělo však i kaz: žádné slovo k Židům nebo aspoň pokřtěným Židům. Přece však to bylo přesné vymezení vůči národně - socialistickému státu, který tak znamenitě rozuměl tomu, jak překrýt staré formy pruského pořádku brutální libovůlí a násilím.

Teprve v roce 1973, 39 po synodu v Barmen, vyhlásili reformovaní a luteráni „Leuenberskou konkordii“ své společenství sv. večeře Páně. Jistě jsou mezi reformovanými někteří staří, kteří teskní po reformované soběstačnosti, znamenající současně sílu i stísněnost, v kterých vystoupení církevního pěveckého sboru vzbuzuje obavu. Také kříž na oltáři stojí teprve několik let.

Tím vlastním mostem mezi Barmen 1934 a Barmen 2004 zůstává blízkost k synagoze. U příležitosti 50. výročí Barmenského prohlášení byla vyslovena nenapsaná „Sedmá teze barmenského prohlášení k situaci Židů v Třetí říši“. Roku 2004 vyzval předseda Reformovaného svazu, Peter Bukowski, reformované sbory u příležitosti výročí osvobození koncentračního tábora Osvětim (27. ledna 1945): „Pamatujte na 27. leden. Pamatujte na tu vinu. Děkujte Bohu za všechna znamení smíření a nového začátku ve vztahu křesťanů a Židů.“ A to platí pro všechny křesťany.

Dr. Helmut Kramers, Zeitzeichen, květen 2004 (přel. M. Ulrichová)

Český text Barmenského prohlášení vyšel v Křesťanské revui, ročník LI (1984), str. 111-112. Pozn. red.

Na tomto místě jsme uveřejňovali Krátké kalendárium, které nám obětavě a ochotně připravoval **prof. Dr. Vladimír Sakař**. Tento náš příznivec a spolupracovník však zemřel 27. 10. - vzpomínku na něj a na jeho službu přineseme v příštím čísle.

S odvahou do budoucnosti (5)

8. Drahý bratr Josef

Po celé první desetiletí, od první cesty objevování a pro další dekády let, které přišly, Moravané v Severní Karolíně cítili laskavou, klidnou, povzbuzující, slušnou a vždy moudrou přítomnost jednoho z jejich bratrů, Augusta Gottlieba Spangenberg. I dnes, když po více než dvou stoletích čteme jeho korespondenci, jsme překvapeni jeho smyslem pro úzké přátelství a obecnství, které bratr Josef, jak se mu říkalo, sdílel se svými druhy Moravany, a zvláště se svým Spasitelem. Narozen 15. července 1704 v německém Klettensbergu, dostal do vínku mimořádný organizační talent a prostý, zdravý rozum. Do služby Pánu Ježíši Kristu vstoupil v Jednotě bratrské. Církev rychle využila tohoto schopného muže. Byl vůdcem pokusu založit bratrskou osadu v Georgii r. 1735, v r. 1740 se přemístil do Pennsylvánie. Jako hlavnímu administrátorovi Jednoty bratrské v Americe mu připadl úkol prozkoumat 100 000 akrů půdy v kolonii Severní Karolíny, kterou koupil pro církev od anglického hraběte Granvilla.

V tomto administrativním postavení se Spangenberg podrobně zajímal o nadějnou bratrskou osadu ve Wachovii. Ve všech dopisech vyjadřoval zájem o zdraví osadníků, varoval před příliš namáhavou prací, chválil jejich víno, ale připomínal nutnost prořezávání a okopávání révy. Napomínal je k lásce ke Kristu, nabádal, aby nepůjčovali peníze a nabízel nekonečné množství rad. „Mám za to, že je to nebezpečné pro naše duše“ napsal jedno z nestárnoucích varování.

Jeho tichá důvěra mluví pevným přesvědčením k srdcím znepokojeným dnes stejně jako tehdy před stoletími. Někomu ztrápenému napsal malé světelné znamení naděje: „Když se cítíte být nějak melancholičtí, nesmíte chtít jít domů (tzn. k Pánu). Já bych myslel, že „člověk jde domů“, když je všechno pěkné a příjemné. V obtížných dobách jsem rád, že tady zůstávám, a měl bych asi takovou žádost: Drahý Spasiteli, teď bych nerad opustil svou službu. Ale až bude všecko zase dobré, pak na mě kývni a já půjdu.“

9. Společně ve službě Pánu

Více než dvě století mluví životní příběhy Johanna Michaela a Gertraut Graffových o prosté lásce a oddanosti jednoho ke druhému - a k církvi - vzácně uspořádané do více než 12 000 vzpomínek, které jsou uloženy v archivech Jednoty. Byl to tento „prostý“ manželský pár, který vedl Moravany ve Wachovii v jejich nejtěžší zkoušce ve Válce Revoluce (Americká revoluce - svržení britské nadvlády r. 1775).

J. M. Graff se narodil 28. září 1714 v malé saské vesnici Heyna, kdy byl jeho otec starostou. Vychován v luterské víře, Johann si často uvědomoval svou hříšnost. Vzdělával se u Moravanů na velké pietistické universitě v Jeně. Nejdříve se setkal s mladým Christianem, synem hraběte Mikuláše Zinzendorfa a jeho zetěm Johannesem von Watteville. Tomu druhému Johann vylil své srdce. Jeho pochybnosti zmizely, když mu byl připomenut Spasitel na kříži a on se stal členem Jednoty.

V roce 1740 se mu dostalo cti účastnit se synodu v Gothě (Německo). Tam se zasnoubil se svobodnou sestrou Gertraut Jacke. Měli svatbu 3. července v Marienbornu.

Gertraut Jacke přišla do Jednoty zvláštním způsobem. Narodila se 27. července 1721 v Berheimu ve Wetterau. Byla vychována v reformované církvi. Když jí bylo 17 let, byla poslána z domova blízko Marienbornu do města Büdingen vyřizovat nějaké vzkazy. Na zpáteční cestě potkala muže, o němž se domnívala, že je to zbožný pastor, a jak ve své vzpomínce vyprávěla: „On se mě ptal, kdo jsem, odkud přicházím a kam jdu, a když jsem mu na všechny otázky odpověděla, šel jednoduše se mnou skoro až k mé vesnici, pomohl mi přejít přes několik příkopů a úzkých mostů. Jednou spadl do blátivé díry a byl v ní až po kolena. Když ode mě odcházel, ptal se mě, jestli vím, kdo je on? Odpověděla jsem, že ho neznám, a pak řekl, že je hrabě Zinzendorf. Byla jsem zmatená, že jsem beze slova od něj utekla a doma řekla o té události, ale nikdo mi neuvěřil.“

Na hraběte udělala ta vesnická dívka stejný dojem. Zařídil, aby Gertraut vstoupila do jeho domácnosti ke službě hraběnce a později se stala guvernantkou jejich dcery. Gertraut se stala rovněž členkou Jednoty.

Manželství znamenalo řadu změn pro Johanna Michaela a Gertraut Graffovy. On to vyjádřil „z nebe darovaná škola manželství znamenala pro mě mnoho“. Po celou dobu svého života byli ve službě své církve na několika místech v Evropě a potom v Americe.

3. října 1750 přišli do Bethlehemu, aby se stali „rodiči dětí“ - neboli vedoucími „dětských chórů“, jak pro město, tak i sbory v Pensylvánii. Ve svých pravidelných vizitacích měli na starost duchovní rozvoj 700 - 800 dětí. V r. 1753 se stali také vedoucími „manželských chórů“ v Nazarethu v Pensylvánii, kde byl br. Michael kazatelem. Tady byli ve službě téměř 10 let. Manželé Graffovi byli ustanoveni vedoucími „manželských chórů“ také ve Wachovii v Sev. Karolíně, kde strávili zbytek svého života ve službě Jednotě bratrské.

Přišli do Bethabary 8. června 1752 v doprovodu čtyř svobodných sester. Tři z nich zde našly své partnery a jejich svatební obřad byl prvním obřadem v Jednotě, který se konal v Sev. Karolíně 18. 7. 1762. Johann Michael vykonal obřad a s největší pravděpodobností hrál sám na varhany, které přivezl s sebou z Evropy do Wachovie.

Gertraut porodila Johannu Michaelovi sedm dětí. Musel je velice milovat, když se o nich pravidelně zmiňoval ve svých pamětech. Jen dvě z nich přežily své rodiče. Navzdory těmto osobním tragédiím museli Graffovi mít mimořádně šťastné manželství. Gertrautin zápis říká, že „žili spolu šťastně“ a kořen slova „radost“ se objevuje nejméně devětkrát v překladu pamětí.

Universitně vzdělaný Johann Michael mohl číst v bibli v původní hebrejštině a řečtině. Miloval psaní básní a písní ke každé příležitosti a jeho paměti jich obsahují řadu. Hudba vyplňovala velkou část jejich každodenního života. Jejich byt se stával pravidelně prvním domovem novomanželů ve Wachovii.

Jako vedoucí „manželského chóru“ bylo povinností Johanna Michaela a jeho Gertraut poskytovat církevní rady novomanželům, kteří žili s Graffovými první tři týdny svých manželství. Graffovi ukončili svou společnou službu, když Johann Michael zemřel 29. 8. 1782 ve svých 67 letech. Se zlomeným srdcem nalézala Gertraut útěchu v tichém společenství se Spasitelem. Méně než za rok a půl, 21. 2. 1784, sloužíc jako jedna z těch, na jejichž srdci leželo dobro a bolest celého sboru, zvláště sester, Gertraut tiše odešla. Bylo jí 62 let.

*D. Crews, R. Starbuck
překlad Marie Ulrichová*

Škola a sbor v Binnakandi

Vesnice Binnakandi v Assamu je jedním z nejvzdálenějších míst, v nichž pracuje Jednota bratrská. Členové církve patří ke kmeni Naga. Jsou horliví ve slyšení evangelia a hrdí na to, že jsou křesťané. Bydlí většinou v domech stavěných z bambusu.

Sbor a škola jsou umístěny v jedné budově. V přízemí se škola stará o 75 žáků a prostory v patře slouží sboru a jsou často zaplněny do posledního místa. Mnoho potřebných vzdělávacích prostředků, např. knih, tužek a učebnic, je opatřováno z finanční podpory z projektů britské mládeže. Sdružení britských sester opatřilo peníze na koupi generátoru, aby lidé v celé vesnici mohli získat spolehlivý zdroj elektřiny. Po dlouhých debatách se lidé rozhodli koupit statický generátor, aby si ho někteří nemohli oficiálně nebo neoficiálně „půjčovat“. Betonová podložka a malý přístřešek pro generátor jsou už hotové. To tedy znamená, že bratrská škola a sbor se už brzy rozzáří po celé vesnici Binnakandi.

Robert Hopcroft, překlad Marie Ulrichová

Otevření nové misijní školy Jednoty bratrské v Khalatse (Ladakh)

Silnice z Lehu do Khalatse je dlouhá přes 100 kilometrů. Vede krásným údolím podél řeky Indus, které je lemováno holými skalami Himalájského pohoří. Nová škola stojí u paty jedné z nich a od prašné silnice ji chrání stříbrná bříza a několik borovic. Je to jednopatrová budova s rovnou střechou, postavená z upravených kamenů, nacházejících se v místním lomu. Uvnitř má osm

tříd a sborovnu. V budoucnosti se počítá s možností nástavby druhého patra. Ke stavbě této školy mohlo dojít jen s přispěním šlechtného daru Historické společnosti Jednoty (Moravian Historical Society) v kanadské Albertě ve výši 25 tisíc dolarů z Wild Rose Foundation (Nadace Divoká růže). Kazatel Jednoty Samson Thangpa a Dechem Chamga z bratrských sborů v Khalatse a Shey dohlíželi jak na stavu, tak i na registraci žáků. Starý misijní dům byl znovu opraven a v budoucnosti bude sloužit k ubytování učitelů.

Slavnostní obřad k otevření školy začal 16. října 2003 dopoledne za účasti církevních představitelů a zahraničních i místních hostů. Dospělí a děti z Khalatse a okolních vesnic seděli na rohožích na školním hřišti. Obřad trval tři hodiny, během nichž ženy z Khalatse a Shey podávaly nepřetržitě všem šálek čaje, koláče, ovoce a ořechy.

Po krátkém projevu předsedy Misijní rady br. R. Hopcrofta a modlitbě biskupa J. McOwata následovaly krátké proslovy a pozdravy církevních představitelů a místních hostů. Po vystoupení pěveckého sboru z Shey a po písni dětí z Khalatse byli všichni hosté pozváni, aby se účastnili tradičního khalatského tance. Nakonec došlo i k přestřižení pásky a škola byla oficiálně prohlášena za otevřenou. Více než 400 přítomným se podával bohatý oběd, sestavený z rýže, zeleniny a ovoce.

Organizátoři počítali zpočátku s nábořem asi 60 žáků. Během registrace stoupl počet přihlášených na 120. Začátek přednášek byl stanoven na pondělí 20. října 2003. Misijní rada dala příkaz k založení fondu na výplaty třem učitelům, dvěma asistentům, správci a řidiči autobusu pro první 2 roky, dokud se škola nestane finančně soběstačnou. Misijní rada opatří fondy na zaplacení školního autobusu. Prvními učitelkami jsou tři manželky členů vojenské posádky, kteří slouží v Ladakhu.

Nechť je nová Akademie v Khalatse pokračovatelkou skvělé pověsti, kterou mají všechny misijní školy Jednoty v jižní Asii.

(podle Moravian Messenger, leden 2004, M. Ulrichová)

náš seniorát

Železný Brod

I maličkosti dovedou potěšit. Ti, kdo se z našeho sboru účastnili srpnového setkání bývalých sdruženců v Kořenově, byli tímto setkáním potěšeni. Rozhodli jsme se udělat si podobné setkání se zpíváním na naší sborové zahradě.

19. srpna jsme postavili na paloučku plátěný přístřešek, kdyby náhodou padaly mokré kapky, připravili polní bufet, stolky a sedátka a bratr K. Plíva svou harmoniku. Sešlo se nás přes dvacet - popovídali jsme, pozpívali, bylo nám spolu dobře. Někdo zavzpomínal na bývalý sborový život, na bratra kazatele F. T. Petra, někdo promluvil o své cestě k víře, bratr Hloušek podal historické poznámky k některým písním. V polovině září jsme udělali opakování - bylo už chladněji, bylo nás méně, ale měli jsme mezi sebou i sestru Vlastu Daníčkovou, která na konci srpna oslavila své 92. narozeniny.

V letním období se scházíme k nedělním shromážděním ve velkém sále (i když je nás na tento prostor málo), ale malá modlitebna volala po tom, abychom ji zbavili odřenin a začernalých koutů. Stalo se. Prosvětliła se novým vymalováním.

Od září jsme obnovili biblické hodiny, jsme rádi, že na ně pravidelně přijíždějí i koberovští. V polovině října se konala v Ochranově slavnost Hesel. (275. vydání na rok 2005). My ještě nová Hesla nemáme, ale malou slavnost jsme si připravili v ty dny také. Historii a službu Hesel jsme si připomenuli při biblické hodině i nedělním shromáždění a připravili malou výstavku starých a cizojazyčných vydání Hesel.

Poslední drobností jsou opravené schody na přístupu do sborového domu. Kvůli bezpečnosti to bylo velmi potřebné! Na příští rok se chystáme k 80. výročí postavení sborového domu.

JP

Seniorátní den

Sbor v Rovensku p. Tr. souhlasil s tím, aby jeho pohostinství využil seniorátní výbor ke svolání seniorátního dne 18. září: je to setkání kazatelů, členů rad starších, pracovníků v církvi a dalších zájemců o společenství a vzdělávání.

Jediný je váš Mistr, vy všichni jste bratří... (Mt 23,8) - to bylo příhodné slovo pro počáteční zamyšlení, jímž br. B. Kejř otevřel program seniorátního dne. Následoval „kalich smlouvy“. Chtěli jsme se jím znovu po vzoru starých ochranovských bratří vzájemně ujistit o svém povolání a připravenosti ke službě. Liturgicky jej připravil br. J. Halama ml.

Exegezi textu Jan 14,22-27 si připravila a přednesla s.H. Jalušková. Pozvání k přednášce přijal br. Dietrich Meyer z Německa. Vrchní starší v Jednotě bratrské - to byl předmět našeho zájmu, se kterým jsme sledovali vývoj a význam tohoto úřadu v obnovené Jednotě bratrské. 16. září 1741 byl zvolen a 13. listopadu 1741 vyhlášen Vrchním starším v Jednotě bratrské Pán Ježíš Kristus. Je to bratrská forma uctívání Krista, je tím vyjádřena víra, že Kristus je lidsky, ač neviděn, přítomen svému sboru a žehná mu. Přitom Jednota nestojí ke Kristu v jiném vztahu než ostatní církve.

Uvítali jsme ve svém společenství také sestru Naďu Běťákovou, která bude

od 1. října kazatelkou sboru v Potštejně, a sestru farářku Annu Pípalovou, se kterou dojednáváme její možnou službu v Jablonci n. N.

Děkujeme rovenskému sboru za velmi dobré pohostinství.

J. Polma

Potštejn

Opět smíme prožívat jednu velkou radost. Sbor v Potštejně má svou kazatelku! Je jí od 1. října sestra Naděžda Běťáková. Víťame její ochotu sloužit v tomto sboru na poloviční úvazek. Studovala na Vyšší biblické škole v Hradci Králové a ukončila roční jáhenskou praxi v Letohradě.

Sestru N. Běťákovou dobře známe. Od mládí se zapojovala do práce mládeže Jednoty bratrské, v r. 1985 byla jednou ze dvou delegátek mládeže české provincie JB na celosvětovém setkání mládeže JB v Bethlehemu v USA, v r. 1987 byla delegována na evropské setkání mládeže JB... V osmdesátých letech pracovala jako sekretářka Úzké rady Jednoty bratrské. Potštejnský sbor velmi dobře osobně zná a věříme, že její služba bude pro sbor přínosem a jí radostí. Přejeme milé sestře k nové etapě života plnou podporu našeho Pána Ježíše Krista.

J. Polma

Školení účetních

Obchází nás letos v našich sborech strašák - říká se mu podvojně účetnictví. Přejít na ně musíme k 1. 1. 2005. Jsme vděční sestře Ivě Šlapánkové z Prahy, že přijala pověření stát se metodičkou pro ostatní účtovatele v seniorátu - absoluuje k tomu patřičná školení pořádaná synodní radou. A jsme také vděční bratru Danu Vacovskému za nejednu cennou radu, neb se vyzná! První porada účtovatelů se konala v Železném Brodě v sobotu 23. 10. - Prý ten strašák není zas tak strašidelný.

Velmi mě potěšila solidarita mezi našimi sbory: tam, kde nemají vhodného účtovatele, vypomůže sestra-bratr ze sboru jiného!

J. Polma

Sestra Ludmila Plecháčová-Mucalíková

Dostali jsme smuteční oznámení, že nás opustila v sobotu 16. října 2004 ve věku 94 let sestra Ludmila Plecháčová-Mucalíková (narodila se 11. ledna 1910). Rozloučení s ní se konalo v sobotu 23. 10. ve 14 hod. v modlitebně Jednoty bratrské v Holešově.

Holešovský sbor a celá Jednota je nyní ochuzena o velmi výraznou osobnost. Milovala svůj sbor a jsem přesvědčen, že mu i v holešovské veřejnosti dělala dobré jméno a získávala pro něj úctu veřejnosti. Byla po dlouhá léta

členkou rady starších a byla pověřována, aby sbor zastupovala na konferencích Jednoty a na synodech. Milovala Jednotu bratrskou, záleželo jí na duchovním profilu její církve. Také se s velkým zaujetím a obdivem nořila do její historie a sledovala životy a dílo výrazných postav z historie Jednoty. Proslovia mnoho přednášek o Jednotě a jejích osobnostech, napsala mnoho historických studií pro různé časopisy. Podívejme se na její některou aktivitu od 90. let:

1. 3. 1992 vyprávěla v ostravském rozhlase o K. Davidovi (300 let narození) a misi Jednoty bratrské. Výrazně a zásadně se zapojila do polemiky ohledně kanonizace nového katolického světce Jana Sarkandra v letech 1990-1995 (na str. 14-35 publikace Evangelíci o Janu Sarkanderovi, Eman Heršpice 1995). V r. 1998 vydala Úzká rada její studii „Nejstarší dům v Holešově, pamětník historie města, kraje a Moravy“ (Testis temporum, 60 stran). V r. 2001 vyšla její práce o K. Davidovi (250 let úmrtí) v Nových Bratrských Listech (č. 1-4), přednášela o něm v Suchdole n. Odrou na II. konferenci Moravian (publikováno ve sborníku této konference v r. 2003).

Její poslední prací je „Jihovýchodní Morava, přehled politické a církevní historie Hanácko-Valašského kraje a dějin českých zemí od počátku až do 31. 12. 1992“. Tato práce, žel, zůstává v rukopise a několika málo kopiích (198 stran). Oblíbila si také J. A. Komenského - v tom se výborně shodla se svým manželem Dr. Miroslavem Plecháčem, když se za něho provdala v r. 1982. Šest let si byli vzájemnou oporou v pozdním věku.

Mnoho času a pílě věnovala uspořádání archivu Jednoty v Nové Pace z pověření Úzké rady. Zájem o historii přivedl kdysi sestru Mucalíkovou do Jednoty bratrské. Nechala se v ní oslovit Pánem Ježíšem Kristem, nechala ho působit ve svém srdci a ve vztazích s bratřími a sestrami. Nyní je konec jejímu zájmu o historii a jejímu psaní..., ale není konec jejího vztahu k Ježíši Kristu. Věříme, že došel vyvrcholení a že podle Ježíšova zaslíbení „odešla domů“...

J. Polma

Cottbus 2004

V pátek 23. července nás s Aničkou Kejřovou vyzvedl v Liberci Knut Weise, který bydlí v Ochranově. Když se dověděl, že jsem tam ještě nikdy nebyla, zavezl nás do města a Anička mi mohla toto památné místo v klidu představit. Prohlédly jsme si i místní hřbitov. Případá mi, jako by to město mělo nějaké své vnitřní kouzlo, které ani nedokážu popsat. Prostě se mi tam líbila ta zvláštní atmosféra. A pak jsme už mohli pokračovat do Cottbusu.

Když jsme dorazili na místo, přivítal nás místní farář br. Mihan. Byli jsme celkově nevelká skupina, ale z několika zemí - 3 z Čech, 3 z Holandska a 5 z Německa. V neděli jsme měli volno na seznámení, ale už jsme se mnozí znali z loňského roku, kdy byla podobná akce v Turnově. Všichni jsme se domlouvali

německy, někteří lépe, někteří hůře... Každý den začínal a končil pobožností.

V pondělí nás Knut provedl městem a ukázal nám 2 kostely, k jednomu z nich měl připravený i odborný výklad. Kostel je evangelický, ale je v něm katolický oltář. Druhý kostel na mě působil depresivně - když jsem byla venku, ulevilo se mi.

V úterý jsme hodně malovali pod Knutovým vedením na téma „cesta“. Ve středu jsme si udělali krásný výlet do místního parku. Byl hodně veliký a všude kolem dokola byla nádherná příroda, kde se pěkně odpočívalo. V poledne jsme tam měli krátkou pobožnost. Večer nám Matthias Stöckermann povídal o Ramallah a ukazoval i z této oblasti nějaké fotky. Ve čtvrtek jsme zase hodně kreslili - v čemž jsme pokračovali ještě i v pátek, kdy jsme připravovali výstavu našich uměleckých „děl“. Výstava se povedla a obrázky se líbily.

V tom týdnu jsme si užili i spoustu legrace a zábavy a už se těším na další prázdninový týden s těmi, který tento týden vedli: se Matthiasem, Knuthem a Margit.

Lucie Lebovcová

kultura

(Už dost dlouho mají i naši diváci možnost na vlastní oči spatřit film, který vzbudil poněkud kontroverzní reakce. Snad neuškodí nabídnout sice už poněkud neaktuální, ale originální pohled na toto dílo. Inu, reakce a dojmy mohou být různé...)

Jak jsem šel do kina na The Passion of the Christ

Do kina nechodívám zas tak často, ale toto jsem si nemohl nechat ujít. Mel Gibson natočil film, ještě ho nikdo neviděl, ale nedala se zapnout televize, pustit rádio, otevřít noviny, aby tam o tom něco nebylo se zvláštním důrazem na to, že film je antisemitský. Podezřelé bylo, že nejvíc vřískala média, která jsou známá svou levicovou inklinací - od rudých New York Times až po CNN (Communist News Network). České noviny, jak známo, papouškují pouze levicové západní zdroje a tak to tam nebylo lepší.

Když ovšem film konečně přišel do kin, tak se stalo něco, co se nepředpokládalo - film je absolutní hit! V okamžiku, kdy to píši, film zatím celkem vydělal 212 miliónů dolarů, z toho během prvního víkendu 84 miliónů dolarů, promítá se v 3 170 kinech a průměr za jedno kino je 27 554 dolary. Čerstvé údaje si ověřte na webpage www.movies.com. Mel Gibson do toho sám dal 25 miliónů za produkci filmu, dalších 25 miliónů za distribuci a všechno, co film vydělá nad 50 miliónů, je jeho profit - takže Mel se směje celou cestu do banky.

Ovšem není nad to vidět to na vlastní oči. Počkali jsme 9 dnů, protože fronty v kinech na film byly hrozné a já od doby, když jsem před více jak třiceti lety stál ve frontě na karlovarské oplatky, odmítám stát ve frontě na cokoli a basta. Byli jsme na tom včera večer v našem vesnickém kině o šestnácti promítacích sálech, z čehož čtyři promítaly jen tenhle film - pořád dokola.

A bylo jasno. V celém filmu není po antisemitismu ani stopy. Novináři lžou! Eventuálně začalo být i jasné, proč asi... Film je technicky na hranici dokonalosti a jestli příští rok nepobere celou řadu Oscarů, tak se Academy zcela znemožní a bude možno Oscary začít ignorovat, nebudou vůbec podstatné.

Hudba z filmu je taky dílo samo o sobě. Mám pro filmovou muziku slabost už od času Ennia Morriconea a uši mám taky v pořádku. Už v úvodní sekvenci hudba připomíná Gladiátora nebo Black Hawk Down s neobvyklými africkými nástroji - a pořádný surround sound v kině taky udělá ten správný dojem na technokrata.

Příběh známe skoro všichni, film se přesně drží předlohy a tak všichni dopředu vědí, jak to nakonec dopadne - takže v tom to není. Kouzlo je v podání. Film neříká nic nového či objevného - pouze připomíná. Těm, kteří zapomněli a zapomínají dnes a denně. A je toho třeba, neboť „ti, kteří zapomínají na minulost, si ji budou muset zopakovat“ (Santayana).

Příběh je znám, zobrazen přesně tak, jak je to v Tlusté knize, přesně tak, jak jsem se to kdysi učil ve škole v náboženství. Vizuálně se Gibson inspiroval i obrazy starých mistrů; pózy a manýrismus zobrazené před stovkami let Raffaelem, Carravaggiem byly úplně zřetelné. Kdo jen jednou prošel alespoň jednu ze tří křížových cest, které mají na Svatém Hostýně, tak nepotřebuje ani čist anglické titulky a aramejšťina mu ani nebude připadat divná. „Je to tak, jak to bylo“ - řekl prý papež, i když to později Vatikán popřel. Při scéně snímání Ježíše z kříže jsem si uvědomil, že je to úplně stejné, pozice, postavy, pózy jako na mramorovém sousoší co stojí v kojetínském kostele pod podloubím na pravé straně - asi je to kopie nějakého italského středověkého mistra.

Film má to pravé filmové kouzlo, že vás vtáhne do děje, že za chvíli zapomenete, že sedíte v kině a plně to všechno prožíváte. Za pár minut zapomenete, že postavy na plátně mluví nějakou divnou řečí a že vlastně čtete titulky. Na mne ty postavy jakoby mluvily česky! Tak je to sugestivní! Všechno začíná scénou, kdy Jidáš dostává peníze za to, že vojákům označí Ježíše. Měsíc se třiceti stříbrňáky letí ve zpomaleném záběru vzduchem, Jidáš ho chytá, peníze vypadávají a kutálejí se po zemi, Jidáš padá na kolena a chňape po penězích a on to nebyl Jidáš, on to byl politik, který říkal: „Neznám žádné špinavé peníze!“ To je to filmové kouzlo! Jidáš se pak oběsí u chcíplého koně. Špatné svědomí.

A o tom antisemitismu. Není tam. Slovo Žid zazní v celém filmu třikrát a vždy v souvislostech popisných, nikoliv obviňujících. Ježíš byl zrazen, obviněn a zavražděn svými vlastními. Lůzou svého vlastního národa. Pontius Pilatus

s tím nechce nic mít, pošle ho k Herodovi, ten Ježíše pošle Pilátovi zpátky a lůza pořád trvá na krvi. Lůza žádající na Pilátovi propuštění vraha Barabáše, ale žádající vraždu nevinného Ježíše...

A pak přesně podle dva tisíce let starého scénáře - Jidáš zradí Ježíše v Getsemanské zahradě tím, že ho políbí a Ježíš říká: „I knew it was you, Fredo - you broke my heart!“, historie se opakuje a všechno souvisí se vším a Petr třikrát zapře svého mistra jako u výsledku na StB, přesně jak mu to bylo předpovězeno. Scéna bičování Ježíše před ukřižováním je téměř hodinu dlouhá a je to tak realistické, že krev stříkala až do prvních řad - snad proto tam nikdo neseděl.

Na mne osobně nejvíc zapůsobila zcela vedlejší scéna, v bibli se nevyskytující, takže to asi byla Gibsonova idea (ale působivé je to stejně), kdy Marie, matka Ježíše, přichází do nádvoří, kde před chvílí skončilo bičování Ježíše, u kterého se střídalo několik Grebeníčků a Doubků. Ohlazené a ošlapané kameny dláždění jsou posety stříkanci a loužemi krve. Marie klesá na kolena, žena mezi padesáti až šedesáti lety a s nepřítomným výrazem v obličeji, výrazem, který mnozí z vás určitě někde viděli, kusy plátna vytírá louže krve, protože je jasné, že ta krev tam na té zemi nemá co dělat, že musí být uklizeno. A mně proletělo hlavou, že před padesáti lety ve vesnicích Moravy, Čech i Slovenska byla snad každá druhá žena pokřtěna jménem Marie. Kolikrát se ta situace přehrávala, kolikrát se historie opakovala tam v té vzdálené zemi, kde jsme se narodili, kolikrát trpící žena jménem Marie utírala louže krve, louže krve nevinných, aby bylo uklizeno. A kdo asi uklízel krev na Pankráci? Téměř tři sta oficiálně popravených nevinných a další stovky neoficiálně a tisíce prostě utlučených a zastřelených „na útěku od spravedlivého trestu uloženého jménem lidu“? Tam krev netekla?

A znova ta fascinující lůza - ta sílící, řvoucí, primitivní spodina, volající po krvi. Ty roztlemené tlamy, vřeštící „Žádáme nejtěžší tresty!“ a pujmanovské „Psovi psí smrt!“ a Ježíš nechápe, proč ho ten dav, kterému nic neudělal, tak nenávidí a zda ho ukřižují a nebo bude muset jít kopat uran do tábora Nikolaj, a co je vlastně horší.

Ježíš je zmítán nejen ranami biče, ale i otázkami, zda může mít člověk úctu k národu, který je tvořen takovou lůzou a zda národ bez spravedlnosti je vůbec národem, zda není jen tou beztvářou a bezcharakterní lůzou.

A Ježíš je pak přibit na kříž na hoře jménem Golgota. Umírání dlouhé. Možná, až se tenhle film bude promítat v českých kinech, tak si čeští vlastenci budou pochvalovat, že o co jsou Češi lepší a světovější než Římané, protože když popravovali těch tři sta politických vězňů na Pankráci a další tisíce zavraždili v „nápravných ústavech“, tak velká část nebyla ukřižovaná, ale připoutána na takzvaný lámací stůl...

A pak byl konec. Tedy filmu. Příběh se odehrává pořád dál a dál. A nebyl jsem si vůbec jist, kdo vlastně zabil Ježíše Krista? Nebyli to Češi???

Ross Hedvíček, březen 2004

ráj srdce

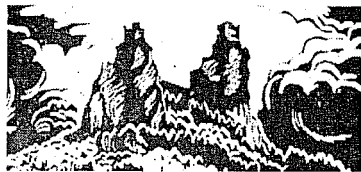
Trosky

Trosky jsou zvláštní útvar: je to vyvěřelina v oblasti pískovcových skal. Věvodí širokému okolí. Z různých stran se jeví někdy docela odlišně a i proto se staly Trosky námětem malířů. Na výstavách v Jičíně jsem je vidal zachycené v rozmanitých, často nezvyklých podobách, a jejich obraz je možno vidět po dlouhá léta ve vstupní hale místní železniční stanice. Jaroslav Seifert je v jedné básni přirovnal k ohořelé lyře.

Trosky je nejenom jméno, ale též označení něčeho, co původně troskami nebylo. Bývaly hradem. Myslím, že jsem viděl nákres, jak kdysi vypadaly, ale i v současné zřícené podobě jsou krásné a typické pro Český ráj. Na nějakou rekonstrukci a znovuvybudování vznešeného hradu by asi nebylo pomýšlení.

V bibli stojí psáno, že Bůh stvořil člověka ke svému obrazu. A apoštol Pavel klade otázku: "Nevíte, že jste Boží chrám?" Nechci naznačit, že by se z nás staly trosky, ale naše podoba obrazu a chrámu se pokazila. Ta vnitřní podoba. Neboť :

*Krásu duše neuzhlednost pouze cloní,
nemoc jen zakrývá, stáří toliko zamlžuje,
ale jenom hřích i v nádheře těla
ji zohavuje.*

Nemá to být naše konečná podoba. Člověk je míněn Tvůrcem jako bytost vzácná, určená pro obecenství s ním. Je-li ve stavu porušenosti, je třeba rekonstrukce. Nad tím se zamýšlí básník Angelus Silesius ve dvou protikladných strofách:

*Hrad zcela zbořený a město vypálené a říše, po níž mor a záhuba se žene,
choť krále, která - žell! - se stala otrokyní, tot' hříchem posedlá je tvoje duše nyní.*

*Hrad znovu vstřícný a nový Jeruzalém a říše pevná tak, že žije v míru stálém,
a služka, přijatá v řád nebeského jména, je panna, duše tvá, choť Boží posvěcená.*

„Živote života mého, vždycky se budu snažiti, abych uchoval tělo své čistým, věda, že živý dotek tvůj jest na všech údech mých.

Vždycky se budu snažiti, abych z myšlenek svých vymýtil všelikou nepravdu, věda, že ty jsi pravda, která zažehla světlo rozumu v mysli mé.

Vždycky se budu snažiti, abych vypudil všeliká zla ze srdce svého a uchoval lásku svou kvetoucí, věda, že ty sídlíš v nejvnitřnější svatyni srdce mého.

A bude mým usilováním, abych tebe zjevoval v konání svém, věda, že tvoje moc dodává mi síly k činu.“

(Rabindranáth Thákur: Gítándžálí - Obět' písní)

připravil Miroslav Matonů

příloha

A. G. Spangenberg, Idea fidei Fratrum (5. část)

O Otci našeho Pána Ježíše Krista

§ 85.

Náš Pán Ježíš Kristus je dokonalým obrazem svého milého Otce (§ 49). Kdo jej tedy vidí, ten vidí i Otce a kdo jej zná, ten zná také Otce (J 14,9). Písmo o Otci říká, že jej nikdo nikdy neviděl (J 1,18; J 6,46; 1 J 4,12; 1 Tm 6,16).

*Titulní strana českého vydání
Spangenbergovy knihy, Berlín 1788*

Syn Boží se ale zjevil Adamovi (1 M 3,8.9.13-21), Abrahamovi (1 M 17,1), Izákovi (1 M 26,2), Jákobovi (1 M 32,24nn.), Mojžíšovi (2 M 3,4nn; Sk 7,30nn), starším Izraele (2 M 24,9.10), Izajášovi (Iz 6,5; J 12,41) a jiným. Byl to také on, o kterém mluví 4 M 21,4-6nn: Lid ... mluvil proti Bohu a proti Mojžíšovi: „Proč jste nás vyvedli z Egypta? Abyste nás na poušti umorili?“ ... I poslal Hospodin na lid ohnivě hady. Pavel to vyjadřuje takto: A také nechťjme zkoušet Pána, jako to dělali někteří z nich a hynuli od hadího uštknutí (1 Kor 10,9).

V Novém zákoně se ale oděl v naše ubohé tělo a krev a přes třicet let pobýval na této zemi. Tu svého Otce nejen skrze svá kázání velebil a oslavil (J 17,4), ale také osvědčil sám na sobě to, co přikládáme Otci. Neboť veškerý obraz, který si můžeme o Otci vytvořit, nám ubohým lidem

nedává o jeho neviditelné podstatě nic jiného, než mysl, život a působení našeho Pána Ježíše Krista. Komu se tedy dostane milosti poznat správně Ježíše Krista, tomu nezůstane ani Otec neznámým Bohem. Avšak jak Bůh tohoto světa oslepil jejich nevěřící mysl, aby jim nevzešlo světlo evangelia slávy Kristovy, slávy toho, který je obrazem Božím (1 Kor 4,4), tak říká i Spasitel: Spravedlivý Otče, svět tě nepoznal (J 17,25; 8,54-55).

§ 87.

Pavel říká: Pochválen buď Bůh a Otec našeho Pána Ježíše Krista, který nás v Kristu obdařil vším duchovním požehnáním nebeských darů; v něm nás již před stvořením světa vyvolil (Ef 1,3.4). Je zcela přiměřené našemu záměru říci také něco k této důležité věci, totiž k vyvolení. Bůh učinil s Abrahamem a jeho potomky smlouvu a ze všech národů světa si vyvolil lid Izraele, aby byl jeho vlastním lidem, svatým, to jest od ostatních zcela odděleným národem. Tato jeho volba se nezakládá na tom, že by byl tento lid lepším nebo větším, než jiné národy, ale učinil ji a vyvolil je, protože je miloval jako Otec (Srv. 1 M 17,2nn; 2 M 19,5nn; 5 M 7,6nn). Skrze tuto volbu milosti se jim dostalo velké přednosti před jinými národy země, jak to Pavel krátce shrnuje v Ř 9,4nn, byli kněžskou královskou říší Boha, který sám vládl jako jejich král. Obsahem této smlouvy, kterou s nimi Bůh učinil, bylo poslouchat jeho hlas a zachovávat jeho přikázání. Tato smlouva se vztahovala na všechny potomky Abrahama, které měl ze synů Izáka a Jáкова (Srv. § 4, § 11n). V Novém zákoně nezůstal Bůh jen se svým národem Izraelem, ale Pán našeho Spasitele vyslal svoje apoštoly do celého světa a nechal všem národům zvěstovat evangelium a tím bylo jasné a krátce toto: Kdo v něj uvěří a bude pokřtěn, ten dojde spásy. Ti, kteří slovo evangelia zaslechli, přijali jej ve víře a podle jeho slova se nechali pokřtít, ti se stali skrze víru v Ježíše Krista Božími dětmi a dědici věčného života, přijali odpuštění svých hříchů a pečeť Ducha svatého a dostalo se jim milosti sloužit celý život ve svatosti a spravedlnosti Bohu. Všichni tito, ať byli Izraelity, nebo pocházeli z pohanů, jsou pak ve spisech Nového zákona nazváni svatými, milovanými a vyvolenými Božími (jako např. Kol 1,2; Tit 1,1). Řečená volba Boží nepatřila především moudrým podle těla, ani mocným a urozeným, ale jak Pavel říká: co je světu bláznovstvím, to vyvolil Bůh, aby zahanbil moudré, a co je slabé, vyvolil Bůh, aby zahanbil silné; neurozené v očích světa a opovržené Bůh vyvolil, ano vyvolil to, co není, aby to, co jest, obrátil v nic - aby se tak žádný člověk nemohl vychloubat před Bohem (1 Kor 1,27-29).

§ 94.

To všechno je velmi utěšené a srdce potěšující učení, zvláště, když k tomu vezmeme slova Kristova: Moje ovce slyší můj hlas, já je znám, jdou za mnou a já jim dávám věčný život: nezhynou navěky a nikdo je z mé ruky nevyrvé. Můj Otec, který mi je dal, je větší nade všechny, a nikdo je nemůže vyrvat z Otcovy ruky. Já a Otec jsme jedno (J 10,27). Tomu je podobné i vyznání Pavlovo: Jsem jist, že ani smrt ani život, ani andělé ani mocnosti, ani přítomnost ani budoucnost, ani žádná moc, ani výšiny ani hlubiny, ani co jiného v celém tvorstvu nedokáže nás odloučit od lásky Boží, která je v Kristu Ježíši, našem Pánu (Ř 8,38.39). Vždyť Boží dary a jeho povolání jsou neodvolatelná (Ř 11,29).

Jakkoli je to utěšující pro ty duše, které věří v Krista a nechají se ovládat jeho Duchem, tak není přece zabráněno i zneužití tohoto svatého učení v Písmu svatém. Neboť kdyby si někdo chtěl myslet: Já jsem už jednou ovečkou Kristovou, proto mi nic nemůže chybět a budu jistě spasen a byl by u toho bezstarostný a držel se té věci, která je Kristově mysli nepřiměřená, ten by sám sebe klamal. Neboť kdo patří k ovečkám, které Otec dal svému Synovi, to jest, které jsou v Kristu vyvolené, ten slyší také hlas dobrého pastýře a následuje jej (J 10,27). Nato Pavel píše: Ovšem pevný Boží základ trvá a nese nápis 'Pán zná ty, kdo jsou jeho' a 'ať se odvrátí od nespravedlnosti každý, kdo vyznává jméno Páně' (nebo: kdo má své jméno od Krista - 2 Tm 2,19). Kdo tedy chce vzít k užitku ta slova, která stojí napsána na Božím základu: 'Pán zná ty, kdo jsou jeho', a kdo věří, že jeho jméno je zapsáno v nebi, ten má mít na paměti i to, co stojí na druhé straně Božího základu: 'ať se odvrátí od nespravedlnosti každý, kdo vyznává jméno Páně'. A proto také v Písmu stojí: kdo vytrvá až do konce, bude spasen (Mt10,22). Budiž věrný až do smrti, a dámť korunu života (Zj 2,10). Srv. také Žd 3,14; Zj 2,25.26; 3,11.

§ 97.

Zde by si nyní mohl člověk, který přesně nedbá Písma, lehce myslet: Chci věřit, že mě Bůh přijme za dítě, pokud předtím budu skrz naskrz svatým, když nejprve všechno zlé, co přebývá v těle i v duši, bude ve mně umrtveno a bude ve mně zcela vytvořen obraz Kristův. Písmo ale říká: Těm pak, kteří ho přijali a věří v jeho jméno, dal moc stát se Božími dětmi (J 1,12). Vy všichni jste přece skrze víru syny Božími v Kristu Ježíši (Gal 3,26). Když tedy nejzkaženější pohan, který všel ve všech možných hříších, které podle Ř 1 byly mezi pohany rozšířeny, když nejzatvrzelejší Žid, který ve své slepotě hanobil Krista a své dny strávil v hříchu a hanbě, když nejpyšnější Turek, který se naparoval ve své domnělé pravověrnosti a přece byl přitom pouze ubohým otrokem hříchu a vůči jiným lidem je ukrutným tyranem, když nějaký ve jméno Kristovo pokřtěný člověk, který se ale stal Spasiteli nevěrným a vydal se ve službu hříchu a ďábla a zabředl do nejohavnějších hanebností, když pravím, takový pohan, nebo Žid, nebo Turek, nebo takzvaný křesťan rozpozná svoji nejhlubší zkaženost a hříšnou ubohost, je z toho sklíčen a v rozpacích, pokládá se ztraceného a zavrženého, roztřeše se před Božím soudem a přitom z hlouby srdce křičí: Ach, kdo mě z mých tisíckrát zasloužených trestů, z ukrutné vlády a tyranství hříchu a ďábla zachrání?, pak lze doufat, že se mu brzy povede lépe. Neboť když témuž Ježíši Kristu, jako spáse světa (který za nás podstoupil smrt a nyní opět žije a panuje na věčnost a který proto přišel na svět, aby hříšníky přivedl ke spáse a zničil dílo ďáblovo, totiž hřích a smrt, jak je zvěstováno), uchopen Boží milostí, která mu k tomu byla dána, padne jako Spasiteli k nohám,

srdcem se jej přidrží a snažně k němu bude volat o milost a smilování a o záchranu ze svých hříchů, tak jistě najde milost, jeho hříchy mu budou odpuštěny a stane se skrze víru v Ježíše Krista Božím dítětem. Tak se stane z vraha, který byl ukřižován s Kristem, ale ve víře se k němu obrátil, ještě téhož dne Boží dítě a dědic spasení. Šavel, který byl ukrutným a krvelačným pronásledovatelem Krista a jeho učedníků, se stal během tří dní a nocí, které strávil v modlitbách, kdy plakal nad svými hříchy, dítětem Božím a svědkem Kristovým. (Srv. § 21)

K tomu je ještě nutno poznamenat, že tím si jeden každý z dítek Božích a dědiců věčného života může být jistý. A kdo by nechtěl mít jistotu v tak velké věci? Kde to ale stojí napsáno? Odpověď: Ř 8,16.17: Tak Boží Duch dosvědčuje našemu duchu, že jsme Boží děti. A jsme-li děti, tedy i dědicové - dědicové Boží, spoludědicové Kristovi.

O Duchu svatém

§ 106.

Duch svatý se podle záměru Ježíše Krista, Spasitele všech lidí a zvláště svých věřících, ukázal velice činným. Před jeho zjevením v těle Duch svatý skrze proroky zřetelně předpověděl okolnosti jeho narození, života, utrpení, smrti, zmrtvýchvstání, jeho nanebevstoupení a slávu. Když nadešel určený čas Ježíšova narození, Panna Marie, Bohem vyvolená matka Ježíšova, počala z Ducha svatého (Mt 1,18.20). Brzy nato navštívila svou příbuznou Alžbětu a tato, naplněna Duchem svatým, pozdravila Marii a plod jejího těla (L 1,39nn.). Jan Křtitel, Kristův předchůdce, byl již v těle matky naplněn Duchem svatým (L 1,15) a jeho otec Zachariáš mluvil, naplněn Duchem svatým, velmi jasně o Pánu, našem Spasiteli (L 1,67nn.). Simeonovi bylo skrze Ducha svatého předpověděno, že nezemře, dokud nespatří Hospodina Mesiáše a přišel z podnětu Ducha svatého do chrámu, právě když mělo být dítě Ježíš představeno Hospodinu. Vzal jej do náruče a s radostí chválil Boha (L 2,22nn.). Když byl Ježíš od Jana pokřtěn, sestoupil s nebe Duch svatý v podobě holubice a spočinul na něm (J 1,32.33). Skrze Ducha svatého byl Kristus hned nato vyveden na poušť, kde byl pokoušen od ďábla (Mt 4,1). Duchem Božím vyháněl Ježíš demony (Mt 12,28) a z toho lze odvodit, že Duch svatý byl i u jiných mocných skutků, které Ježíš učinil. Kristus přinesl sebe sama jako neposkrvněnou oběť Bohu mocí Ducha (Žd 9,14). A tak byl Duch svatý v Kristu a s Kristem po celý jeho život a pobývání na této zemi. Srv. § 69.

(přel. J. Just)